

Glaucoom, een sluipende bedreiging voor het zicht

Glaucoom is een aandoening die langzaam en onopgemerkt het gezichtsvermogen aantast. Bijna de helft van alle mensen met glaucoom zou niet eens beseffen dat ze aan deze aandoening lijden. Doorgaans merken ze pas dat er iets misloopt wanneer de schade al zeer omvangrijk is.

Overdruk in de oogbol

Glaucoom is een aandoening waarbij het gezichtsvermogen geleidelijk aftakelt door een aantasting van de oogzenuw. Die aantasting is in 4 op 5 gevallen het gevolg van een overdruk in de oogbol omwille van een opstapeling van vocht in het oog.

De lens en het hoornvlies zijn niet voorzien van bloedvaten. De zuurstof en andere voedingsstoffen die ze nodig hebben, worden aangevoerd via het zogenaamde kamervocht. Dit vocht wordt afgescheiden door een ringvormige klier, het corpus ciliare, die achter het regenboogvlies zit. Het vloeit rond de lens en door de pupil naar de voorste oogkamer. Het vloeit vervolgens via een fijnmazig, sponsachtig weefsel, het trabeculum, weg naar een afvoerkanaal. De druk in het oog blijft stabiel zolang de aanmaak en afvoer van kamervocht gelijk blijven.

Wanneer het afvoerweefsel verstopt raakt, neemt de afvloeit van het kamervocht af en kan de druk in de oogbol beginnen oplopen tot boven 21 mmHg, de bovengrens van normale oogdruk. Vooral de oogzenuw is daar gevoelig voor. De oplopende druk in de oogbol perst de zenuwcellen en de bloedvaatjes er rond plat waardoor de zenuwcellen uiteindelijk afsterven.

Dit verlies is onherstelbaar. Wanneer de aandoening niet behandeld wordt, leidt ze uiteindelijk tot blindheid.

Opmerkelijk is dat naar schatting 1 op 4 van alle mensen met glaucoom nooit een verhoogde oogdruk gehad hebben. Dit suggereert dat andere factoren buiten de oogdruk ook kun-

nen bijdragen tot de ontwikkeling van glaucoom.

Te weinig bloed

Een bijkomende factor bij het ontstaan van glaucoom is een ontoereikende bloedsomloop in en rond het

“HET ZIJDELINGS ZICHT IS ZEER BELANGRIJK OM SNEL TE KUNNEN REAGEREN OP IETS DAT RONDOM ONS GEBEURT.”

oog. Dit kan de zenuwcellen in zuurstofnood brengen en bijdragen tot de schade aan de oogzenuw.

Kleurende hersenen

De oogzenuw bestaat uit meer dan één miljoen zenuwcellen. Het verlies, zelfs van enkele duizenden zenuwcellen valt niet op. Wanneer ongeveer 40 % van de oogzenuw aangetast is ontstaan er blinde vlekken in het gezichtsveld. Die blinde vlekken ont-

staan meestal eerst in de rand van het gezichtsveld. Het gevolg is dat het gezichtsveld ongemerkt steeds smaller wordt. Het zijdelings zicht is nochtans zeer belangrijk om snel te kunnen reageren op iets dat rondom ons gebeurt. Typische uitspraken zoals “vanuit de hoeken van mijn ogen zag ik plots die auto aankomen en gelukkig kon ik nog net uitwijken”, getuigen daarvan. In een laattijdig stadium raakt ook het centrale gezichtsveld aangetast. Ook deze aantasting wordt

initieel niet opgemerkt doordat de hersenen de missende delen in het gezichtsveld spontaan inkleuren. In normale omstandigheden is dit niet erg omdat het de kwaliteit van het waargenomen beeld ten goede komt. Bij glaucoom maakt dit fenomeen echter dat de schade in het gezichtsveld lange tijd onzichtbaar blijft en ondertussen steeds voortschrijdt. Vaak wordt deze gezichtsvelduitval pas opgemerkt wanneer tunnelzicht optreedt. Een vermindering van de gezichtsscherpte treedt vaak pas op in deze zeer laattijdige stadia van de ziekte.

Risicofactoren

De kans op glaucoom is niet voor iedereen even groot. De belangrijkste risicofactoren zijn:

- **Druk in de oogbol**

Met het oplopen van de druk neemt het risico op glaucoom toe.

- **Leeftijd**

Het risico van glaucoom neemt toe met de jaren. Van de 40-jarigen heeft ongeveer 2 % glaucoom. Rond 80 jaar ligt dat op ongeveer 4 %.

- **Erfelijke aanleg**

De erfelijke achtergrond van glaucoom is nog niet volledig uitgeklaard. Wel is geweten dat mensen met een familiale voorgeschiedenis van glaucoom een beduidend hoger risico hebben om zelf ook glaucoom te krijgen. Leden van families waarin glaucoom voorkomt, krijgen de raad frequent op oogcontrole te gaan, al vanaf jongere leeftijd. Bij hen kan het glaucoom immers op veel jongere leeftijd aanvangen dan gemiddeld.

- **Verstoorde doorbloeding van de oogzenuw**

De perfusiedruk is het verschil tussen de bloeddruk (die bloed in het oog stuwt) en de oogdruk (die een weerstand vormt tegen het binnenvloeiën van bloed in het oog). Een verminderde perfusiedruk verhoogt het risico op achteruitgang van een glaucoom. Abnormaal lage bloeddruk, aandoeningen met vaatkrampen, zoals migraine en het fenomeen van Raynaud (het probleem van de zogenaamde dode of witte vingers), ernstige hartritme stoornissen en andere bloedvataandoeningen kunnen leiden tot een verminderde of wankele perfusiedruk.

- **Andere risicofactoren**

Ernstige bijziendheid (myopie), een dun hoornvlies, het zwarte ras, langdurig gebruik van corticosteroïden en een ernstige oogkwetsuur.

Opsporing

Voor de opsporing van glaucoom worden verschillende onderzoeken gebruikt. Een eerste is de meting van de oogdruk. Dit kan met een apparaatje dat het hoornvlies raakt of met een korte luchtstraal. Voor de eerste techniek wordt het hoornvlies verdoofd. Voor de tweede is geen druppelverdooving nodig, maar deze methode is minder precies. Het probleem is dat de oogdruk sterk kan schommelen en dat een hoge druk niet noodzakelijk gepaard gaat met glaucoom. Bij sommige mensen is de druk in het oog bovendien normaal terwijl ze toch glaucoom hebben. De oogdrukmeting moet daarom aangevuld worden met andere onderzoeken.

Een tweede onderzoek is de controle van de oogzenuw. Dit gebeurt tijdens een zogenaamde fundoscopie, een onderzoek waarbij de oogarts doorheen een lens naar het netvlies en de oogzenuw kijkt. Aan de hand van de uitholling en de kleur van de oogzenuw kan de arts beoordelen of er sprake is van glaucoom en hoe uitgebreid de eventuele schade is. Dit onderzoek kan aangevuld worden door foto's van

“MENSEN MET GLAUCOOM IN DE NABIJE FAMILIE LATEN ZICH BEST AL ROND 30 JAAR EEN EERSTE MAAL ONDERZOEKEN”

de oogzenuw en/of een oogzenuw-scan waarmee de zenuwvezellaag gemeten kan worden.

Het gezichtsveldonderzoek vraagt wat meer tijd. Bij dit onderzoek wordt nagegaan hoe groot het gezichtsveld nog is. Dit onderzoek wordt meestal uitgevoerd met een computerprogramma. Je moet daarbij voor een scherm plaatsnemen met je kin op een steun. De computer laat vervolgens lichtpunten zien op het scherm. Telkens wanneer je een lichtje ziet, moet je reageren door op een knop te drukken. De computer brengt zo het gezichtsveld in alle richtingen in kaart. Dit onderzoek is geschikt om de evolutie van het gezichtsveld nauwkeurig op te volgen.

Wanneer de arts vermoedt dat er redenen kunnen zijn voor een verstoorde bloedtoevoer, kunnen hiervoor ook

bijkomende onderzoeken uitgevoerd worden.

Vanaf wanneer?

Als algemene aanbeveling geldt dat een eerste onderzoek best uitgevoerd wordt rond 40 jaar. Mensen met glaucoom in de nabije familie laten zich best al rond 30 jaar een eerste maal onderzoeken. Tot 65 jaar volstaat een opvolgcontrole om de 2 jaar zolang de resultaten normaal zijn. Nadien gebeurt dat best jaarlijks.

Behandeling

Oogdruk verlagen

Chronisch glaucoom wordt behandeld met geneesmiddelen (oogdruppels, -gels of pillen), een laserbehandeling, een oogoperatie of een combinatie van methoden. Het doel is de verdere

aftakeling van het gezichtsvermogen te stoppen. Wat verloren is, kan immers niet meer hersteld worden. Deze middelen verlagen de oogdruk door de aanmaak van kamervocht af te remmen of de afvoer ervan te vergroten.

Bloedvoorziening optimaliseren:

Indien oorzaken van verstoorde perfusiedruk gevonden worden, dienen die indien mogelijk ook behandeld te worden. Een te lage bloeddruk dient vermeden te worden.

Kan ik zelf iets doen?

- Stoppen met roken heeft een gunstige invloed op de bloedsomloop en is altijd raadzaam.
- Een vrij specifieke opmerking is dat men hoofdstand moet vermijden. Dit is onder andere van belang voor mensen die yoga beoefenen. De hoofdstand zorgt immers voor een toename van de druk in het hoofd en dat is ongewenst.
- Sporten is gezond en stimuleert de bloedsomloop. Dit kan ook een gunstig effect op glaucoom hebben, maar bewezen is dat niet.

Behandeling stipt volhouden

Sommige mensen vinden het lastig om hun geneesmiddelen tegen glaucoom stipt te blijven innemen, vooral wanneer die geneesmiddelen ook nog ongewenste effecten veroorzaken. Komt daar bij dat ze geen hinder ondervinden van hun ziekte, zoals pijn of vermindering van de gezichtsscherpte. Het is echter noodzakelijk de behandeling zorgvuldig vol te houden om de verdere aftakeling van het gezichtsveld en uiteindelijk de gezichtsscherpte te voorkomen.

TEKST: PROF. DR. INGEBORG STALMANS,
GLAUCOOMAFDELING,
DIENST OOGZIEKTEN, UZ LEUVEN